

GEODETSKA UPRAVA POZIVA

Pripravimo se na nov popis prebivalstva

Desetletno obdobje od zadnjega popisa prebivalstva, ki je bil leta 1981, se izteka, v letu 1991 pa se pripravlja nov popis, o čemer sta bila sprejeta tako zvezni kot republiški zakon. Čeprav o tem še ni dosti slišati, so priprave na novi popis – levji delež teh priprav leži na statistični in geodetski službi – že lep čas v polnem teku.

Po zveznem zakonu, sprejetem januarja letos, naj bi popisovalci zbrali podatke o ljudeh, ki imajo stalno prebivališče v Jugoslaviji, njihovih gospodinjstvih, stanovanjih in drugih nastanjenih prostorih ter o njihovih gospodarstvih. Popis naj bi bil opravljen v času od 1. do 15. aprila 1990.

Za vsako osebo naj bi bili zbrani podatki o njeni matični številki, priimku in imenu, kraju in občini njenega bivališča, kraju, kjer dela ali obiskuje šolo, spolu, datumu rojstva, kraju in občini rojstva, zakonskem stanu, nacionalni pripadnosti, materinem jeziku, šolski izobrazbi, šoli, ki jo obiskuje, številu živorojenih otrok, kraju in občini, iz katere se je doselila, in letu doselitve, poklicu oziroma poklicu hranilca, poklicu očeta ali matere, občasem opravljanju kmetijskih del, položaju v poklicu in dejavnosti ter virih sredstev za preživljanje.

Popis gospodinjstev obsega priimek in ime osebe, na katero je gospodinjstvo vodeno, člane gospodinjstva in stanovalec, ki v času popisa stanujejo v gospodinjstvu, kraju, ulico in hišno številko, kjer te osebe stanujejo, sorodstveno ali drugo razmerje posameznih članov

gospodinjstva z osebo, na katero se vodi gospodinjstvo, pravna ali druga podlaga, po kateri gospodinjstvo uporablja stanovanje, priimek in ime lastnika oziroma nosilca stanovanjske pravice, način preskrbe gospodinjstva s pitno vodo, celotna in obdelovalna površina lastnega uporabljane zemljišča in površina zemljišča, vzete in danega v najem, ter osnovni podatki o živinskem staležu, perutnini in čebelnih panjih.

Za gospodarstvo se poleg podatkov o gospodinjstvu zbirajo še osnovni podatki o kategorijah uporabljenega zemljišča, sadovnjakih, vinogradih, kmetijskih strojih in prevoznih sredstvih, agrotehnikah in zmogljivosti kmetijskih objektov.

Popis stanovanj obsega podatke o številu sob in površini stanovanja, o opremljenosti stanovanja s kuhinjo in njeni površini, o napeljavah in sanitarnih prostorih, lastnini stanovanja, o uporabi stanovanja (stanovanje, počitek in rekreacija, posel), o nadstropju, v katerem stanovanje leži, o letu zgraditve in o materialu zunanjih zidov hiše.

Republiški zakon o popisu prebivalstva, gospodinjstev,

stanovanj in kmečkih gospodarstev v letu 1991 je bil sprejet v marcu letošnjega leta.

Od jezika do kurjave

Ta zakon določa, naj bi bili s popisom poleg podatkov, določenih z zveznim zakonom, zbrani še podatki o jeziku, ki ga nekdo govori v družini in okolju ter o matični številki organizacije, kjer je zaposlen; podatki o načinu ogrevanja stanovanja v zadnji kurilni sezoni in podatki o tem, ali ima neka kmetija predvidenega prevzemnika ter podatki o številu samonakladalnih prikolic. Pri tem je za zbiranje podatkov o jeziku, ki ga govori posameznik, in o matični številki organizacije, kjer je zaposlen, potrebna njegova privolitev, na kar mora biti opozorjen. Vse druge podatke, določene z zveznim in republiškim zakonom, pa mora pripraviti in dati, in sicer točne, popolne in ažurne.

Pomen hišne številke

Geodetski upravni organi že od leta 1980, ko so nastavili register teritorialnih enot in evidenco hišnih števil, ti dve evidenci tudi vodijo in vzdržujejo. Za potrebe popisa bo seveda treba – da bo material, dostavljen popisovalcem, – čimbolj ažuren – še marsikaj storiti. Oštevilčenje stavb, ki predstavljajo stalna bivališča, ne dela težav, saj mora imeti stav-

ba, v kateri želi nekdo stalno bivališče, hišno številko. Več težav je s počitniškimi hišicami in podobnimi stavbami, kjer ljudje živijo le začasno in zato ne čutijo nobene potrebe po hišni številki. Za popisovalce je seveda izredno pomembno, da imajo vse stavbe v popisu okolišne hišne številke in od tega je odvisen tudi uspeh popisa. Zato bo geodetska uprava preverjala stanje na terenu še pred novim letom in lastnike opozarjala na njihovo dolžnost, ki jim jo nalaga na zakonu o imenovanju in evidenciranju naselij, ulic in stavb, saj so za neizpolnjevanje njegovih določb predvidene tudi kazni.

Ker mora geodetska uprava pripraviti podatke najkasneje do konca januarja naslednjega leta, poziva vse lastnike oziroma uporabnike stavb, da namestijo tablice s hišnimi številkami nanje, zamenjajo poškodovane in neuporabne tablice z novimi, ki naj jih naročijo pri Geodetski upravi v Grosupljem, lastniki, ki pa hišnih števil še nimajo določenih, naj zanje prav tako zaprosijo pri isti upravi. To lahko store tudi za stavbe, ki so še v gradnji. O poteku priprav na popis pa tudi o popisu samem bo občinska popisna komisija občane redno obveščala.

VINKO PETRIČ

Naših običajev ni zatajil

Mlaj je simbol mladosti, moči in rodnosti. V naših krajih je postavljanje mlaja hvala Bogu še popolnoma živ običaj, kar je dokazal tudi stanovalec v bloku na Ljubljanski 4 d na Grosupljem, ki ob vselem življenjskem dogodku ni zatajil običajev svojega rodu. Pri tem naj dodamo, da je običaj star vsaj 2500 let, da izvira še od Kelto, ki so takrat živeli na naših tleh.

GROSUPELJSKI TRENDI

Agenti, vohuni, vojaki

Grosuplje, mirno urbanizirano naselje in občinsko središče se te dni kopa v jesenskem dežju in mrzlem soncu; tu in tam ga kdaj pa kdaj preseneti megla z neizbežnim snegom, vendar se naselje ne zmeni za te reči. Neusmiljeno in odločno se bliža zimi in srčno upa, da ga bo odela z belim plaščem.

V takem okolju stojim in nikakor se ne morem odločiti, ali naj grem v centralni park nahraniť golobe, ali pa v športno rekreacijsko središče raztegniti mišice. Odločim se za tretjo možnost: odpravim se na pošto, da bi telefoniral prijateljem po širni in lepi Sloveniji. Mojo nakano spregleda izurjeni poštni agent za pridobivanje novih naročnikov zasebnih telefonskih priključkov.

»Gospod, zakaj bi hodili na pošto? Telefonirate lahko doma. Na toplem. Podpišite prijavnico. Čez eno uro pridemo k vam in vas priključimo na naše razvejano omrežje. Stirideset procentov popusta, pomislite, vam ponujamo.«

»Ne, hvala, rajši grem na pošto in čakam v vrsti,« rečem in se ga skušam znebiti.

»Pa saj tam ni več nobenih vrst?« se začudi agent in me prime za roko. »Dajte, no, podpišite.« Odrinem ga in nadaljujem pot.

»Kakšna nekomunikativnost!« slišim za sabo.

Pred pošto uzrem uličnega prodajalca časopisov, ki vpije: »Grosuplje na prvih in zadnjih straneh slovenskih in jugoslovanskih časopisov. Niti Adamič niti Gale niti Cerar niti Janša, ko so zbužali pozornost izven občinskih meja, niso omenjali Grosuplja. Grubelič pa je storil v dveh mesecih, kar v petdesetih letih nihče ni. Za Grosuplje zdaj je že vsak prebivalec najbolj oddaljenega zaselka v skupni državi Jugoslaviji.«

Nasmehnem se in želim stopiti v prostore pošte, a se iz nje sesujejo lizing kupci. Skušam se jim izogniti, a me potegnejo za sabo v čudovite prostore občinske vlade. Čeprav nimam nobene zveze z omenjenimi kupci, sem zadovoljen, ko vidim, da člani vlade mirno sedijo za svojo mizo. Vsak ima ob sebi PC in preko njega strpno in modro posreduje lizing kupcem podatke o aferi TREND.

»Kakšna komunikativnost!« spet slišim za sabo in se ozrem. Poštni agent se mi nasmiha in govori: »To so naši vojaki v službi svojih volilcev. Boste podpisali?«

Prestrašim se in na hitro izmuznem iz palače občinske vlade. Odločim se, da se s primestno železnico Grosuplje-Kamnik, ki vozi vsakih petnajst minut, odpeljem v Ljubljano.

Ko sedem v udobni naslonjač, izvlečem žepno knjigo, ki jo je napisal neki vohun neke obveščevalne službe. Na slepo jo odprem in preberem: »Predsedniki in vlade se menjavajo, zato se mi sploh ne trudimo, da bi prišli v stik z njimi. Sodelujemo vedno z istimi ljudmi, ki jih nikakršna oblast ne more vreči s položajev. Mar ni demokracija čudovita stvar?«

Vlak se premakne in Grosuplje, mirno urbanizirano naselje in občinsko središče, ostaja za nami.

GORAZD GORC

Piše dr. BORIS KUHAJ

V marsikateri vasi se je v večerih pred godovanjem sv. Nikolaja zbirala fantovska družba in si pripravljala oblačila za miklavževanje. Ob tem pa moramo zapisati, da v nekaterih, predvsem odročnih hribovskih vasi, miklavževanja niso poznali, prav tako pa tudi ne Miklavža kot prinašalca darov. Kljub temu pa je bil sv. Nikolaj, oziroma naš Miklavž, nekoč tudi pri nas najbolj priljubljeni zimski svetnik, obenem pa tudi najbolj priljubljeni ljudski svetnik božičnega časa. Na Slovenskem mu je posvečeni največ cerkva, blizu 200. Tudi v naši občini je nekaj cerkva posvečenih sv. Nikolaju. Med temi je podružnična cerkev v znamenitem Taboru (Cervovo), ki spada med najbolj ohranjene objekte te vrste pri nas.

O svetniku so se ohranile številne legende, zgodovinski podatki o njem pa so bolj skopi. Rojen je bil okrog leta 270 v pristaniškem mestu Patara v Mali Aziji. Bil je škof v Miri (danes Demre

NAŠE KORENINE

Kako smo včasih miklavževali

v Turčiji), umrl pa je l. 324. Po najbolj znani legendi o tem svetniku, ki smo ga Slovenci po svoje preimenovali iz Nikolaja v Miklavža, je rešil tri hčere siromašnega moža sramotne usode, ko jim je ponoči prinesel skozi okno tri zlata jabolka in jim tako priskrbel potrebno doto. Zaradi te legende mu še sedaj otroci nastavljajo razno posodje, da jim prinaša darove. Zaradi druge legende o krčmarju, ki je umoril tri popotne šolarje, ki jih je sv. Miklavž ponovno obudil v življenje, so ga šolarji in študentje izbrali za svojega zavetnika. Maskirani sv. Miklavž je postal med mladino dobrotnik in sodnik, ki je delil darove in karal poredneže. Šega se je razširila iz samostanskih v stolniške in župnijske šole, nato v mestne hiše, odtod pa je zašla na podeželje. Starim trdoživim zimskim obhodom našim mlajšim, ki naj bi predstavljali duhove prednikov, je cerkev dala krščanski pomen. Sv. Miklavž je dobil vlogo, da v svoji škofovski preobleki deli darove, duhovi prednikov – našemljenci so se kot hudobci, parkejni pridružili sv. Miklavžu in postali izvrševalci kazni nad porednimi otroki. Miklavževi obhodi so se tudi v naših krajih močno zakoreninili, čeprav manj kot v dru-

gih delih Slovenije, so pa tudi cele pokrajine Slovenije (Tržaško, Koprščina, okolica Sežane, Brkini), kjer niso poznali ne Miklavža ne parkejnov. Tudi v Beli krajini je bil dolgo neznan. Miklavž je bil tisti, ki je prinašal le male darove, lešnike, jabolka za razliko od Božička in povojnega dedka Mrza, ki sta prinašala bolj praktične zadeve: nove hlače, čevlje ali celo smuči.

V krajih današnje občine Grosuplje je največ hodil Miklavž v spremstvu enega ali dveh angelov in enega ali več parkejnov. Sam svetnik je nosil pokrivalo podobno škofovski mitri, ki so ga napravili fantje iz lepene prepleljene z belim in zlatim papirjem. Dolgi lasje in brki so bili iz prediva, za oblačilo pa sta največkrat služila bela moška srajca in žensko spodnje krilo s čipkami. Tudi Miklavžev obvezni rekvizit, škofosko palico, so oblepili s papirjem in pozlatili. Vragovi so bili oblečeni največkrat v kožuhe, tudi obličje je bilo kožuhočinasto in s kozjimi ali tudi kravjimi rogovimi prepasami so bili v verigami, na katerih so viseli ovčji in kravji zvonci.

Zapis iz Hrastovega do la pri Dobu iz leta 1950 nam pove, da je moralo biti miklavževanje v tem koncu še nekaj let po vojni zelo živo:

»Učas je hodu svet Miklavž. Njegovo spremstvo so bili angli in parkl. Napravljeno so bili bolj enostavno. Otrci morajo molt, nastavijo pehare, da jim not nanese Miklavž darila: jabolke, parkla iz testa, orehou, svinčnik, peresnico, zvezek. Zdaj otroci verjamejo u Miklavža do enga desetga leta.«

V Velikih Češnjicah pri St. Vidu pa so etnologi lahko še l. 1950 zapisali: »Miklavž je hodil in še hodi od hiše do hiše, njegovo spremstvo pa sta dva angela, parkelj in sv. Anton, ki darila nosi in jih razdeljuje. Darila so: suhe hruške, jabolka, krljci in kakšni »cukri«. V Miklavža in njegovo spremstvo se preoblečejo vaški fantje, vedno samo moški.«

Tako bi lahko zapisali zanimiva poročila o miklavževanju še iz drugih naših krajev. Po drugi svetovni vojni pa je le tu in tam še ostalo miklavževanje (Krka do l. 1947), le v redkih krajih se je ohranilo do današnjih dni in ga ni mogel v vseh teh povojnih letih izpodrinuti z vzhoda in severa uvoženi dedek Mrza. Zato lahko Miklavža uvrstimo v obhode naših še živih tradicionalnih mask, obenem pa je to še živa ljudska igra, ki se ponavlja še vsako leto iz hiše v hišo na našem podeželju.

NAŠA SKUPNOST – Ustanovitelj je Skupščina občine Grosuplje – Časopisni svet sestavljajo Rudolf Rome, Jože Miklič, Ivo Frbežar, Marjan Kastelic, Ervin Struna, Franc Ahlin in Majda Može – V uredniškem odboru so Ivan Ahlin, Franc Ahlin, Ivo Frbežar, Mihael Glavan, Željko Kozinc (glavni in odgovorni urednik), dr. Boris Kuhar, Marinka Marinčič – Jevnikar, Jakob Müller in Bogi Pretnar – Tehnični urednik je Željko Kozinc – Naslov: Uredništvo Naše skupnosti, Adamičeva 15 (ali p.p. 12) Grosuplje – Telefon 771-327 – Tisk ČGP Delo, Ljubljana – Rokopisov in fotografij ne vračamo – Časnik izhaja enkrat mesečno v nakladi 8000 izvodov in ga prejema vsa gospodinjstva v občini brezplačno.